

Suuret linjat

Taannoin ihailin Pariisin rautatieasemalla kaukujen kylttejä. ”Les grandes lignes” on tietysti arkiasiaa ranskalaisille, mutta konferenssimatkalaista kyltit muistuttivat siitä, että välillä on hyvä kiinnittää huomio suuriin linjoihin. Miltä yksityiskohta näyttää suhteessa yleisnäkymään, vieläkö metsän näkee puilta?

Tieteellisessä julkaisemisessa yleinen suunta on kulkenut pikemminkin pienimuotoiseen ja pilkottuun. Kansainvälinen artikkelijulkaiseminen – ja julkaisumäärät, kuinkas muuten – ovat olleet tiedepolitiikan ja rahanjaon tärkeitä tavoitteita. Mutta kuka pystyy lopulta rakentamaan laajempia kokonaistulkintoja, jos julkaisemisen energia keskitetään tapaustutkimuksiin ja kapean aihepiirin artikkeleihin? Onko artikkelisuoritteilla merkitystä sen lisäksi, että määrällinen tavoite on saavutettu?

On ilman muuta hyvä, että suomalaiset historioitsijat tuovat aiheita ja aineistoja kansainvälisille kentille. Erinäisiä kansainvälisiä julkaisuja toimittaneena uskallan myös sanoa, että suomalaiset historioitsijat kirjoittavat erittäin hyviä kansainvälisiä artikkeleita, jotka kestävät vertailussa itään, länteen ja etelään. Lisäksi on selvää, että Suomessa tutkitaan monia historiallisia aiheita, joiden ensisijainen yleisö on muualla kuin Suomessa.

Mutta tieteellisen ansioitumisen ja kansainvälisyyden yhteyksiä mitataan välillä kovin mekaanisesti. Filosofian tohtorit Pirita Frigren ja Eerika Koskinen-Koivisto käsittelevät taannoin tutkijavaihtoa ja pohtivat aidon kansainvälistymisen

muotoja.¹ Rahoituksessa ja arvioinneissa päädytään usein laskemaan ulkomailla oleskelun kestoa tai julkaisumääriä sen sijaan, että mietittäisiin kunkin tutkimusaiheen, tieteentekijän tai tieteenalan kokonaistarpeita. Siis suuria linjoja, kokonaisuutta, kokonaiskuvaa! Usein tuntuu myös siltä, että kansainvälisyydeksi ajatellaan lähinnä angloamerikkalaiset suhteet. Pohjoismainen yhteistyö on melkein kotimaista ja muiden kieli-alueiden merkitys jää tunnistamatta.

Kuitenkin myös Suomessa tehdään kansainvälistä yhteistyötä, ja digiaikana monet yllärajaiset hankkeet toteutuvat luontevasti oman työpisteen äärellä. Uudet tutkijapolvet osaavat ajatella globaalisti ja hakea yhteyksiä ja yhteistyötä luonnollisesti. Kansainvälinen yhteistyö tarvitsee toki tukea, ja sekä rahoitus että neuvonta ovat tervetulleita, mutta kaikki eivät sovi yhteen muottiin.

Viestinnän professori Anu Kantola totesi taannoin *Helsingin Sanomissa*,² että yliopistoilta puuttuu myytävä tarina. Vaikka tutkijat koettavat ratkoa aikamme kiperiä ongelmia, tieteellä ei ole tarjota yksinkertaista menestystarinaa tai unelmaa, johon päättäjien olisi helppo hypätä mukaan. Se sijaan esimerkiksi yritystukia on ilmeisen onnistuneesti perusteltu unelmilla kansallisesta taloudellisesta noususta tai kansainvälisistä markkinoista.

Kuten Kantola kirjoittaa, ongelma ei ratkea kansainvälisten artikkeleiden julkaisumäärillä. Päinvastoin, yksittäisiin suoritteisiin tuijottaminen hukkaa varsinkin ihmistieteiden yhteiskunnallisen tehtävän. Historia kuuluu niihin aloihin,

1. Ks. esim. Pirita Frigren & Eerika Koskinen-Koivisto, Aittoa kansainvälistymistä? *Tiedeblogi*, <https://www.jyu.fi/blogit/tiedeblogi/frigrenkoskinenkoivisto> (29.5.2017).

2. Anu Kantola, Yliopistoilta puuttuu myytävä tarina, ja niinpä tutkijoita on alettu pitää turhina. Suomea uhkaa liukuminen takaisin Euroopan takamaaksi. *Helsingin Sanomat* 9.5.2017.

joilla on yhteiskunnallinen merkitys ja tehtävä myös kotimaassa. Sekä tiede että suuri yleisö tarvitsevat myös kokonaistulkintoja.

Kansainvälisten yhteyksien lisäksi tutkimuksen ja tieteen on hyvä hakea energiaa myös kotimaisesta ja paikallisesta tasosta. Paikallis- ja yksilötason esityksiin tutkija voi tuoda mukaan kansallisen tason tutkimustulokset ja kansainvälisen keskustelun. Ei ole tavatonta, että kaupunkistrategian suunnitteluun pyydetään historioitsijan puheenvuoro, tai että paikallisen historian ydinkysymyksiin osuva esitelmä vetää täydet katsomot ja uusintaesityksen.

Paikallinen ja kotimainen työ on tärkeä osa tieteen tekemisen kokonaisuutta. Tämä on toteutunut hyvin esimerkiksi Porin yliopistoyksikössä, missä paikallisen kulttuuriperinnön aiheet tuottavat sekä museoyhteistyötä, opetuskokonaisuuksia, työharjoittelua että kansainvälisiä tiedehankkeita. Tutkijan kansainvälisen ja paikallisen tason välisenä tulkkina voisi tarjota sekä tieteen että yhteiskunnan kannalta myönteisen kehän.

Tällainen työ taas tarjoaa paremman yhteisen tarinan kuin häilyvät haaveet kansainvälisistä huipuista, joita huomispäivän maailma ei enää muista. Tutkimuksen alueellista, yhteiskunnallista tehtävää tulisi arvostaa ja korostaa. Jos kotimainen tiedeyhteisö ei siitä huolehti, kukaan muukaan ei sitä tee, ja se taas syö kotimaisen tiedeyhteisön arvostusta.

Keskusteltiinpa tieteestä sitten paikallisesti, kansallisesti tai kansainvälisesti, alussa mainitsemani suuret linjat ovat tärkeitä. Mikä on se kokonaisuus, johon yksittäinen tutkimusaihe liittyy? Millaisia suuria, yleisiä kysymyksiä tapaus tai aineisto koskettaa? Ja miten tämän laajemman yhteyden voi kertoa mahdollisimman monelle? Kapealta näyttävä aihe voi avautua moniin suuntiin, mutta lukijalle tulee avata tulkinnan monet yhteydet.

Kuten tämän numeron artikkelit osoittavat, esimerkiksi henkilöhistoria voi syventää tai kyseenalaistaa laajempia käsityksiämme, jotka liittyvät vaikkapa modernin työväenliikkeen tai suomalaisen yhteiskunnan syntyvaiheisiin. Tässä teemanumerossa tulee esiin erityisesti esoteeri-

Ulkoasu-uudistusta pohdittaessa toimitus on käynyt läpi Historiallisen Aikakauskirjan vanhoja tunnuskuvia. Oheinen lentävän tiimalasin kuva ilmestyi 1940–1950-luvuilla vuosittaisessa sisällysluettelo-vihkosessa, johon koottiin kunkin vuosikerran artikkelitiedot. Kuva viestittää vähintäänkin sitä, että aika rientää kuin siivillä.

sen maailmankatsomuksen vaikutus poliittisessa ja yhteiskunnallisessa toiminnassa, yhteyksissä, joissa sitä ei ole aina osattu havaita.

Toivon, että mahdollisimman moni *Historiallisen Aikakauskirjan* lukija saa nauttia tämän numeron keskusteluista ansaitulla kesälomalla. Kiitokset jälleen vilkkaasta ja monipuolisesta yhteistyöstä niin kirjoittajille kuin kaikille muillekin julkaisutyöhön osallistuneille! Tässä yhteydessä toivotan myös tervetulleeksi toimituksen uuden jäsenen, kirja-arvioista vastaavan FT Tuomas Laine-Frigrenin. *Historiallinen Aikakauskirja* haluaa panostaa julkaisujen seurantaan entistä aktiivisemmin, tavoitteena on silläkin tavalla välittää tietoa siitä, mihin historiallinen tutkimus ja julkaiseminen on matkalla.

ANU LAHTINEN
ANU.Z.LAHTINEN@HELSINKI.FI